

O czym dyskutowano na Kongresie FIG w Brighton?

Co nas czeka w roku 2014?

KONRAD PIRWITZ

W poprzednim numerze GEODETY (9/98) Jacek Smutkiewicz przedstawił pierwsze impresje związane z XXI Kongresem Międzynarodowej Federacji Geodetów (FIG). Zapewne wydarzenie to będzie stanowiło temat niejednego artykułu w profesjonalnych czasopismach związanych z branżą geodezyjną. Jako uczestnik kongresu chciałbym przekazać kilka dalszych informacji i spostrzeżeń, szczególnie odnoszących się do problematyki katastru.

Kongres był wielkim wydarzeniem dla geodetów. Jak już wiemy ze wspomnianego reportażu, obrady odbywały się pod hasłem „Rozwój zawodu w rozwijającym się świecie” i objęły tematyką wszystkie specjalizacje zawodu geodety. Poszczególne komisje przygotowały łącznie 115 specjalistycznych i technicznych sesji. Wystąpiło 400 mówców i prelegentów z ponad 50 krajów. Dało się zauważyć dużą aktywność przedstawicieli Europy Środkowej i Wschodniej. Działalność FIG prowadzona jest w jednym z komisyjnych, w tym m.in. Komisji 3 – Systemy Informacji o Terenie, Komisji 7 – Kataster i Gospodarka Gruntami i Komisji 9 – Wycena i Zarządzanie Nieruchomościami. Sprawozdanie z działalności Komisji 7 (za okres 1994-1998) przedstawił jej przewodniczący prof. Jan P. Williamsson z Australii. Komisja 7 działała poprzez trzy Grupy Robocze kierowane przez: ■ Jürga Kaufmanna – WG 7.1 „Kierunki w Nowoczesnych Systemach Katastralnych oraz Reformy Katastralne”; ■ Tommy’ego Osterberga – WG 7.2 „Kataster w Krajach Rozwijających się”; ■ Paula Munro-Faure’a – WG 7.3 „Gospodarka Gruntami”. Spośród wielu dokumentów przygotowanych przez Komisję 7 szczególne znaczenie dla polskiej służby mogą mieć dwa: „Oświadczenie FIG nt. katastru” oraz „Kataster 2014 – wizja przyszłego systemu katastralnego”. W pierwszym z wymienionych dokumentów FIG wyjaśnia znaczenie katastru dla rozwoju społecznego i gospodarczego, a także przyznaje geodetom główną rolę w założeniu i prowadzeniu katastru. Według FIG kataster jest aktualizowanym systemem informacji o terenie, opartym na działkach gruntu i zawierającym zapisy o prawach do gruntu. System zazwyczaj zawiera opis geometryczny działek gruntu w połączeniu z innymi danymi określającymi charakter praw

i własność lub kontrolę nad tymi prawami, często też wartość działki i jej urządzeń. System może być założony dla celów fiskalnych (np. wycena i sprawiedliwe wymierzanie podatków), prawnych (przeniesienie praw do własności), zarządzania i użytkowania gruntami (planowanie i administrowanie terenami) i wreszcie dla potrzeb trwałego rozwoju i ochrony środowiska.

W dalszej części dokumentu FIG stwierdza, iż efektywna gospodarka gruntami jest niemożliwa bez informacji o terenie, tzn. informacji o potencjalnych możliwościach zasobów gruntowych, rodzaju korzystania z praw i własności oraz faktycznym użytkowaniu. Kataster jest więc głównym narzędziem dostarczania danych o gruntach, zazwyczaj prowadzonym przez jedną lub więcej agencji rządowych. Ponieważ informacje o działkach są często wykorzystywane przez wielu użytkowników, dlatego też zunifikowany kataster pomaga unikać dublowania prac i pozwala na efektywną wymianę informacji.

W różnych krajach geodeta spełnia różną rolę w procesie zakładania i prowadzenia katastru. Może on odpowiadać za: ■ pomiary katastralne i opracowania kartograficzne, ■ rejestrowanie informacji katastralnych, ■ szacowanie gruntów, ■ zarządzanie graficznymi i tekstowymi katastralnymi bazami danych, ■ rozwiązywanie sporów o grunty, ■ przechowywanie i dostarczanie informacji katastralnych.

Aby wyjść naprzeciw potrzebom lub możliwościom poszczególnych krajów, należy zdefiniować wiele kwestii prawnych, technicznych i operacyjnych dotyczących katastru, m.in.: ■ dokumentowanie nieformalnych lub zwyczajowych praw; ■ rejestrowanie praw do gruntów, które jest oficjalną ewidencją uznanych praw do gruntów i zazwyczaj stanowi część systemu katastralnego; ■ podstawową jednostką katastru jest działka

(parcela); ■ działką może być obszar gruntu stanowiący użytek lub też obszar stanowiący wyłączną własność konkretnej osoby lub grupy osób. Nieruchomość może składać się z kilku działek. Taka elastyczna definicja działki umożliwia przystosowanie systemu katastralnego do różnorodnych okoliczności; ■ granice działek można określić na podstawie fizycznego rozgraniczenia na gruncie albo też w sposób matematyczny, zwykle w oparciu o system współrzędnych. Dokładność, a w konsekwencji i wynikające stąd koszty pomiarów geodezyjnych zależą od dokładności wymaganej do opisu granicy. Dokładność ta powinna odzwierciedlać takie elementy, jak wartość gruntu, ryzyko i koszty ewentualnych sporów granicznych, a także informację wymaganą przez użytkowników katastru; ■ nowoczesna technologia (elektroniczne instrumenty pomiarowe, GPS, zdjęcia lotnicze i fotogrametria) może oferować nowe możliwości przyspieszenia prac i obniżki kosztów reform katastralnych; ■ kataster jest publicznym systemem informacji o terenie i z tego powodu powinien być prowadzony lub nadzorowany przez rząd. W niektórych krajach podejmowane są badania nad nową organizacją wdrożenia systemów, np. *joint venture*, spółki sektora rządowego i prywatnego czy też zlecenie konkretnych zadań sektorowi prywatnemu. W innych krajach organizacja katastralna stała się bardziej niezależna jeśli chodzi o zarządzanie lub finansowanie z budżetu państwa. W obu tych przypadkach chodzi o poszukiwanie sposobu na zwrot kosztów działalności katastralnej, a nawet generowanie dochodów. Jednakże to nie może zastąpić podstawowych inwestycji rządowych w zakresie infrastruktury przestrzennej, np. państwowego systemu współrzędnych; ■ kataster musi być ukierunkowany na potrzeby użytkownika, tzn. musi spełniać wymagania klientów i musi być skoordynowany z innymi systemami informacji o terenie; ■ kataster wspiera publiczne administrowanie terenami; ■ dane katastralne powinny być ogólnodostępne, ale system katastralny musi chronić indywidualne i prywatne interesy przed niewłaściwym wykorzystywaniem dostarczanych informacji; ■ dobry kataster powinien zapewnić bezpieczeństwo posiada-

nia, być prosty i czytelny, łatwo dostępny oraz dostarczać aktualnych i rzetelnych informacji po stosunkowo niskich cenach.

Tak obszerne przedstawienie oświadczenia (deklaracji) FIG wydaje się celowe w świetle trwających od dłuższego czasu dyskusji na temat definicji i roli katastru w Polsce oraz tworzenia stosownych przepisów prawnych i technicznych.

Drugim niezmiernie cennym dokumentem opracowanym w ramach Komisji 7 FIG jest raport pt. „Kataster 2014”. Jak wynika z tytułu, autorzy przedstawili wizję nowoczesnego katastru na 20 lat do przodu (pracę rozpoczęli w 1994 r.). Raport jest też znakomitą przeglądem mocnych i słabych stron obecnie funkcjonujących systemów katastralnych. Jak stwierdził prof. Jan Williamsson, raport ten stanie się wzorcem, do którego będzie można porównywać światowe systemy katastralne w trakcie ich rozwoju i reformowania. W opracowaniu uwzględniono zmieniającą się rolę rządów w społeczeństwie, stosunek ludzi do ziemi, wpływ nowoczesnej technologii, inną niż kiedyś rolę geodetów, a w końcu wzrastające znaczenie sektora prywatnego w działalności katastralnej. Przez wiele dekad tradycyjne systemy katastralne cieszyły się znakomitą repu-

tacją za wiarygodność, dobrze zdefiniowane procedury, jak też uznaną gwarancję prywatnej własności do gruntów. Jednakże kolosalny postęp technologiczny, zmiany społeczne, zjawisko globalizacji oraz rozwój międzynarodowego businessu, wraz z ich prawnymi i środowiskowymi następstwami, wyciskają obecnie swe znamię na tych tradycyjnych systemach, które nie zawsze mogą się przystosować do nowych wymagań i rozwoju. Widzimy to na przykładzie prowadzonych reform systemów katastralnych. Raport składa się z siedmiu rozdziałów: I – przegląd istniejących systemów katastralnych, II – trwające i realizowane projekty reform oraz trendy na tym polu, III – twsześć stwierdzeń i wizja katastru 2014, IV – uzasadnienie treści zawartej w rozdziale III, V – rola geodety w katastrze 2014, VI – rekomendacje, a także co FIG i jego krajowe stowarzyszenie mogą wnieść do katastru 2014 roku, VII – wnioski.

Do raportu należy wrócić w przyszłości, natomiast już teraz można wymienić kilka wniosków z niego wypływających, m.in.: ■ automatyzacja systemów katastralnych jest widziana jako właściwe narzędzie do poprawy ich zdolności operacyjnych. Trzeba jednak wiedzieć, że udoskonalanie tradycyjnych systemów bez zmiany procedur administra-

cyjnych może skończyć się fiaskiem; ■ innowacje systemów katastralnych muszą opierać się na założeniu, że są to systemy informacji o terenie; ■ zwrot kosztów wykładanych na kataster oraz prywatyzacja będą odgrywały wzrastającą rolę z biegiem czasu; ■ kataster będzie zadaniem publicznym, choć działalność operacyjna będzie realizowana przez sektor prywatny (nastąpi 100% zwrot kosztów); ■ „Kataster 2014” będzie pełną dokumentacją publicznych i prywatnych praw i ograniczeń właścicieli lub użytkowników gruntów; ■ nie będzie rozdzielania rejestru od mapy katastralnej.

Spośród wielu sesji poświęconych tematyce katastralnej wymienię te, w których miałem możliwość uczestniczyć. Podczas Sesji TS 3 „Perspektywy katastru światowego i trendy w gospodarce gruntami” przedstawiono trzy referaty:

1) Helge Onsrud, przewodniczący Grupy MOLA działającej pod auspicjami Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ w Genewie, zapoznał zebranych z dotychczasowymi osiągnięciami MOLA w zakresie ogólnoeuropejskiej współpracy w administrowaniu gruntami. Wspomniał o fundamentalnej pracy wykonanej w ramach MOLA pn. „Wytyczne w sprawie administrowania grunta-

IRIS

a scitex company

ul. Wiśniowa 36
02-520 Warszawa
telefon:
(48 22) 627-42-50
telefon/fax:
(48 22) 627-42-51

interrenoma

OFERUJE NAJWYŻSZEJ ŚWIATOWEJ KLASY
URZĄDZENIA WSPOMAGAJĄCE PRACĘ

GEODEZYJNE, KARTOGRAFICZNE I WYDAWNICZE.

OTO NIEKTÓRE Z NICH:

DRUKARKI KOLOROWE IRIS

W FORMATACH OD A3 DO A0 I ROZDZIELCZOŚCI 300/1800 DPI

SKANERY SMART

○ FORMATACH OD 358 X 500 mm DO 838 X 1117 mm

NAŚWIETLARKI DOLEW

W FORMATACH OD 358 X 500 mm DO 838 X 1117 mm

DEDYKOWANE STACJE ROBOCZE

BRISQUE, BLAZE I WISPER

KAMERY CYFROWE

internet: <http://www.zigzag.pl/renoma> e-mail: renoma@zigzag.pl

mi” [w GEODECIE 9/98 rozpoczęliśmy publikację tej pozycji, kontynuacja w kolejnych numerach – przyp. red.] oraz udział w konferencji światowej HABITAT II. Zaprezentował także plan pracy na lata 1998-1999. Powyższa tematyka jest dobrze znana w GUGiK, ponieważ dwoje przedstawicieli Departamentu Katastru Nieruchomości jest aktywnymi działaczami Komitetu Zarządzającego Grupą MOLA.

2) Dato Abdul Majid Bin Mohamed, szef służby geodezyjnej Malezji, wygłosił referat nt. „Katastralnych reform w Malezji”. W wystąpieniu omówił szczegółowo m.in.: komputerowy system wspomagania prac geodezyjnych, numeryczną bazę danych katastralnych, krajową infrastrukturę SIT oraz bardzo ważny program wdrożeniowy o nazwie System Zarządzania Danymi Katastralnymi. Z przyjemnością słuchało się o pozytywnym stosunku władz centralnych do podejmowanych reform i nieszczerdzeniu funduszy na ten cel. Urząd Geodezjny ma opracowany program systematycznego szkolenia kadr w zakresie stosowania nowoczesnych technologii. Prace legislacyjne doprowadziły do uznania wydruków komputerowych jako wiarygodnych dokumentów i od 1993 r. prawo pozwala na prezentowanie cyfrowych wydruków katastralnych w sądach.

3) C.C. Hoogsteden i W.A. Robertson przedstawili referat nt. „Strategiczne kwestie budowy zintegrowanego katastru obszarów lądowych i morskich w Nowej Zelandii”. Zgodnie z Konwencją ONZ dotyczącą Prawa Morskiego Nowa Zelandia musi wyznaczyć granice szelfu kontynentalnego w ciągu najbliższych ośmiu lat, jeżeli chce skorzystać z bogactw oceanu na obszarach morza terytorialnego (12 mil od linii podstawowej) i wyłącznej strefy ekonomicznej. Stąd powstała idea założenia katastru również na obszarze morza. Dla Nowej Zelandii jest to niesamowite wyzwanie biorąc pod uwagę fakt, iż jest to kraj składający się z wielu wysp. Pewnego „smaczku” sprawie dodaje fakt, że pod dnem morskim znaleziono próbki zawierające dużą koncentrację złota. Referat ten wzbudził zainteresowanie przedstawicieli GUGiK, m.in. z tego powodu, że w Polsce na przeważającym obszarze Morza Bałtyckiego nie ma ustalonej linii podstawowej, od której mierzy się 12-milowy obszar morza terytorialnego, stanowiący suwerenny obszar kraju.

Polska delegacja na Kongres FIG liczyła 13 osób, na czele z przewodniczącym Zarządu Głównego SGP prof. Kazimierzem Czarneckim i Głównym Geodetą Kraju Józefem Rackim. Profesor

Andrzej Hopfer przewodniczył jednej z sesji, poświęconej reformom katastralnym we Wschodniej i Centralnej Europie. Ponadto w ramach problematyki katastralnej zostały przedstawione referaty: „Reforma katastralna w Polsce – kierunek ku gospodarce rynkowej” – prof. A. Hopfera i prof. W. Wilkowskiego oraz „Scalania w Polsce z uwzględnieniem elementów ekologii” – prof. W. Wilkowskiego i dr K. Sobolewskiej-Mikulskiej. Natomiast w jednej z sesji Komisji 1. Normy Zawodowe i Wykonawstwo został wygłoszony referat GGK J. Rackiego i prof. W. Wilkowskiego pt. „Rozwój prywatnego wykonawstwa geodezyjnego w Polsce i jego współpraca z geodezyjną administracją rządową”, a na sesji w ramach Komisji 9. Wycena i Zarządzanie Nieruchomościami prof. Krystyna Czarnecka zaprezentowała referat pt. „Wpływ czynnika środowiskowego na wartość gruntów w Polsce”. Na zakończenie tej krótkiej i niepełnej informacji konkluzja, iż kongres umożliwił uczestnikom poznanie głównych kierunków rozwoju zawodu geodety na świecie i potwierdził jego znaczącą rolę w rozwiązywaniu wielu problemów światowych. ■

GWARANCJA
2 LATA

PENTAX

Pośpiesz się!
bo promocja ci ucieknie

ostatnie tygodnie wielkiej promocji

14 950 zł.

za PCS 215

- sprzedaż w leasingu
- serwis gwarancyjny i pogwarancyjny
- przy zakupie Total Stacji firmy **PENTAX** niwelator AL-180 dostaniesz gratis.

GEOPRYZMAT

wylączny przedstawiciel firmy **PENTAX**

05-090 RASZYN, ul. Mieszka I-go 49
tel./fax (022) 720 28 44, tel. 0-601 34 71 34

Poszukujemy dealerów na terenie całego kraju.